

1. SEMINÁRNÍ PRÁCE - NACIONALISMUS

ÚVOD DO SOCIOLOGIE, SOC 701

Faisal Hussein

12294, soc - psy

Vyučující: Mgr. Eva Šlesingerová

Datum odevzdání: 3. 11. 2005

Fakulta sociálních studií MU, 2005/2006

Nacionalismus

Nacionalismus je jevem spojeným s rozvojem národnostních států a jejich snahou po legitimizaci svého mocenského monopolu. V tomto ohledu jej lze definovat jako soubor symbolů a přesvědčení, jež vyvolávají pocit příslušnosti k danému politickému společenství. (Giddens, 1999). Obecně je však chápán také ve smyslu etnocentrismu – tedy přesvědčení, že vlastní národ a všechno, co se k němu vztahuje, je správné, morálně chvályhodné a krásné – a nadřazené jakékoli alternativě-, a že co je dobré pro národ, mělo by dostat přednost před zájmy všeho ostatního, tedy jako představa, že oddanost národu je prvořadá mezi všemi formami loajality. (Bauman, 1996) Zároveň takové zdůraznění důležitosti konceptu národa poskytuje způsob nalezení vlastní sociální identity. Konstrukce moderního národa tak představuje pokus o oživení ducha pospolitosti v podmínkách moderní společnosti, která tím, že tradiční pospolitosti systematicky rozvracela, vystavovala se hrozbě anomie. (Keller, 1997)

Konstrukt národa tak pomáhá jednotlivcům i skupinám nacházet identitu za vytvoření situace „my – oni“, vytyčení „bezpečného prostoru“ loajality a spolupráce. Národ však není jevem „reálným“, ale imaginární komunitou; jakožto entita existuje jen potud, pokud se jeho příslušníci duševně a citově identifikují s takovýmto kolektivem. Je proto důležité vytvoření jeho hranice, přičemž vytvoření ostré hranice mezi vlastní a cizí skupinou a střežení její integrity (na národnostním principu) má vztah k pocitu nejistoty a snaze po jejím odstranění. Požadavek na oddanost národnímu kolektivu je pak nejpřesvědčivější, chápe-li se národ spíše jako osud než volba, jako „fakt“ v minulosti tak pevně ustavený, že už není v lidských silách jej změnit. Nacionalismy se tohoto cíle snaží hojně dosáhnout a jejich hlavním nástrojem je při tomto snažení mýtus původu, dle kterého je národ přirozeným fenoménem, čímsi mimo lidskou kontrolu a

příslušníci národa jsou spojeni společnou minulostí. Sdíleným a výlučným jejich majetkem je národní duch, který je sjednocuje a zároveň odlišuje od všech ostatních národů a jednotlivců, a kterého nelze zvenčí vstupujícími volně nabývat. (Bauman, 1996)

V Lidových novinách se dne 5. října 2005 objevila zpráva, doprovázená příslušným komentářem, že díky patriotům Ruský fond základních výzkumů vydělil v roce 2000 půl milionu rublů na zkoumání genofondu typického Rusa. Tento výzkum byl nyní ukončen. Kromě molekulární genetiky a antropologie byly při experimentu použity srovnávací metody ruských příjmení a fotografií a maleb z Muzea antropologie. Zatímco identifikaci typického Rusa v dobách SSSR překážela ideologie internacionalismu, dnes naopak výzkum ovlivňuje ruský nacionalismus. Úplné výsledky unikátního výzkumu jsou zatím tajeny. Podle vědců mohou mít i politické důsledky. Jako třeba fakt, že geneticky čistí Rusové žijí dnes pouze na území odpovídajícím Rusi dob Ivana Hrozného. Zbytek Ruska je osídlen nositeli dosti zásadně odlišných charakteristik. Co je ale považováno za nejhorší, nositelů pravého ruského genu ubývá. Proto je podle vědců pro uchování ruských genů v přírodě nutné vydělit čistokrevným jedincům finanční prostředky na podporu páření se a porodnosti. V parlamentu na toto téma už dokonce zazněl návrh, aby sňatky Rusů s cizinci a cizinkami povolovala a zamítala speciální komise. Navzdory teoriím, že míšení ras je prospěšné a vede ke zrodu inteligentních a pohledných míšenců, ruští genetici volají po genofondu s výhradně ruskými chromozomy.

Domnívám se, že shora zmíněný výzkum lze vykládat jako projev toho, že ruská společnost prochází výraznými strukturálními změnami, které se dotkly dříve sdílených a chápaných konceptů identity. Předmětný výzkum (s podporou státu, který má zájem na vybudování silné národní identity napomáhající nalezení vnitřní stability) se snaží o vytvoření „vědecké báze“ pro posílení procesu konstituování nové národní

identity a jako takový se opírá o „nezpochybnitelné“ biologické a genetické danosti. Jelikož je však paradoxně na tomto základě definovaný národ ohrožen rozkladem, vyvolává výzkum také dalekosáhlé politické konotace a výše zmíněné požadavky na podporu čistého genofondu, potažmo podporu „řádného“ rozmnožování jedinců, kteří dosud jsou nositeli preferovaných genů. Tím je víceméně řečeno, že národ není něco zas tak daného, určitého, přirozeného a trvalého, jak by se mohlo na první pohled zdát a jak by si zastánci předmětného konceptu přáli.

Literatura:

1. Giddens, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Argo.
2. Bauman, Z. (1996). *Myslet sociologicky*. Praha: SLON.
3. Keller, J. (1997). *Úvod do sociologie*. Praha: SLON